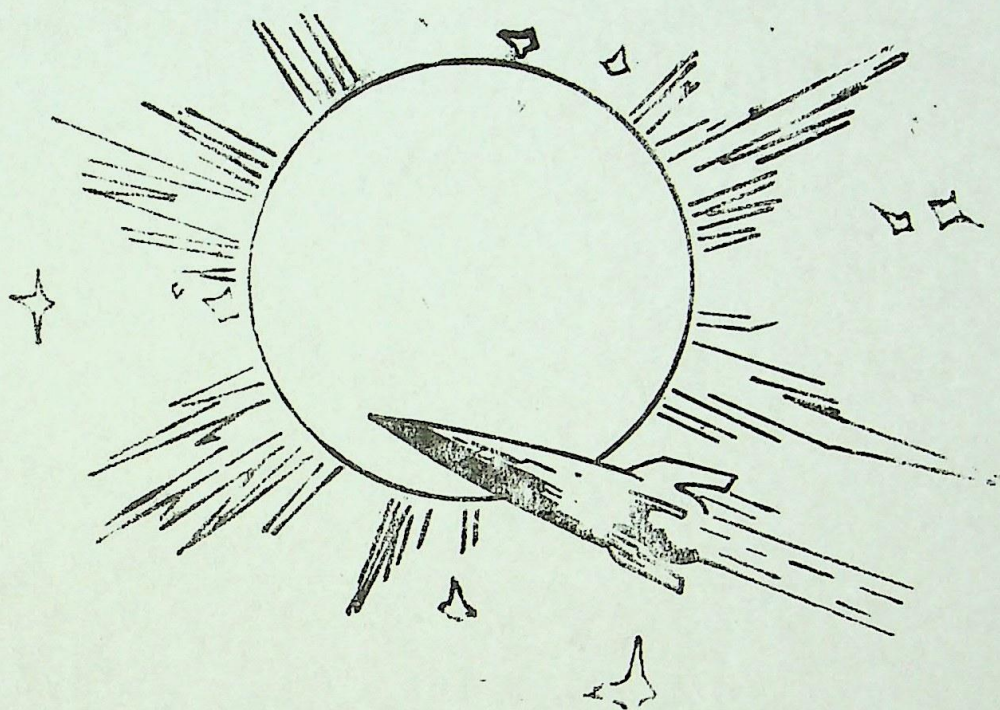

ДЕРЖАРХІВ
Сумської області
Фонд № 1
Опис № 1
Архівний № 18

Голод на Сумщині у 1932-1933 роках

18.

Анкетні-спогоди жителів
с. Успенка Буринського району.

ПАПКА ДЛЯ ПАПЕРІВ

Звітня 1989 року
Чотирив 1989 року
9 документів
10 архівів.

ДЕРЖАРХІВ
Сумської області

Фонд № Р-7711

Опис № 1

Архівний № 18

1. Брех Тамара Андріївна

2. 23 лютого 1920р. народилася в с. Успенка
Буршавського р-ну, Сумської обл. в
багатодітній сім'ї селянина.

В 1928р. пішла в перший клас
заклашкоосвітньої школи. Навчалася
в школі закінчилося для неї того же
року. В 1928р. пішла працювати в
Звениківській радгосп. В 1931р. пішла
працювати дологосподаркою. В 1938р.
працювала на цукровому заводі
м. Буршаві. Потім працювала в
Хієві, Турківці. З 1945р. пенсіонерка.

3. В тяжкий голодний рік я
перебувала в рідній селі Успенка.

В той період був невротний. Висідали
остаточні коби зерно, з якого нічого
не зійшло, залишилися без хліба.

Сплатували великі маси, самоблоги,
тракторні, страховку, також
змушували підписувати облісний
на сплату грошей. Терезівське село
сплатувалося у грошовій формі. Крім
того, повинні здавати м'ясо, яйця,
шкідливі висівки і просто шкідливі з
домашніх тварин: коней, вівців, кіз,
свиней, телят. Вовну також повинні

були здатні, їже на людо дуриху і
були перші ознаки (як зауважено в
анкеті) голоду.

Найбільш тяжкий період був у
1933 р. Їждо виступати, збирати
пережитковому в полі картоплю,
підсушували, їли жидкі хліби, які і
хлібом не можна було назвати
навіть із поховано, товсти явсерієм,
варили "лободянку з явсером", варили
на дорозі спориш, сушили його, потім
товпили і їли.

В селі не залишалося нічого.
Ми ходили в Київ за
хлібом. В селі вливали люди.
Траплялися випадки, коли люди,
знесилені вкрай, вливали на
дорозі. В сусідній сілці" померло
сім'я дітей і їх батько. Залиши-
лось мати з двома дітьми.
Дарська тримаршантійна і
восьмийнтя дуча. Так з
великої сілці Зеняїв залишилось
навіть менше в мешках, ніж
вчорло. Голод давсь про себе
знати. Знесиленіх людей
приковувало до ліжка хвороба.

люди хворіли на дезинтерію,
маларію, припилися захворювання
пиром. Хворіли на інфекційні
захворювання, бо були відсутні
санітарні умови. Про які умови
можна вести мову, якщо доводило-
ся їсти навіть трав. Тоді дуже
вплинув на населення середовище.
Значеснось якість повітря і
плодів дерева отримували потім
давати не такій якості вроді.

Тоді розвивалась спекуляція
серед населення. На ринку
приблизно тоді була коштувала 1 крб.
Спекуляція присікувалась органами
міліції. Але дуже розвиненої
спекуляції в масовій місцевості я
не спостерігала.

4. Органами місцевої влади на
селі не було надано ніякої допомоги
особливо потерпілим від голоду сім'ям.
Вони своїми силами відновлювали
господарство. ~~Тоді~~ Під час голоду
мало було не зменшені, мало.
Всюди повсюди були страждання.
Деякі люди були не в змозі спля-
ти податок, і він зрештою

не сподівалися. Дуже було сьорутне
становище.

4. Жовтиса допав та допавсемитв,
які свідчили про таку нещастю. І
по цій прикляці нещастю перерити
їх на державне зберігання в
державний архів Сумської області.

5. Я б радша звернутися до
системі в м. Туркми, щоб розповіли
про ту таку пору, бо я
розповіла про події, які я спостері-
жала в с. Звеника, кося зараз я
проживаю в м. Туркми.

Тарох

28. 0. 4. 89р.

Сумська обл.
м. Туркми,
вул. Героїчної праці, 41
Тарох Т. А.

Відповіді на анкету свідка голоду на Україні 3.
в 1932-1933 р.р.

1. Дрозд Олександр Карлович.

2. 1927 р. народження, освіта вища, до 1949 р. учитель математики Успенської середньої школи; з 1949 р. інженер І групи.
Урядові нагороди: медалі „За перемогу над Німеччиною“, „30 років СРСР“, „За доблесний труд в честь 100-ліття союзу народів В. С. СРСР“, „За перемогу над Німеччиною“, „За перемогу над Японією“.

3. 3 дні народження і до 1944 року (до призову в армію) жив в селі Успенка Буринського району Сумської області.

В 1932, 1933 роках Дрозд був непоганий і голод не був передбачений. Але то той час наступила суцільно-колективізація і на всіх селах, що ще не замислювалося в колгосп було накладено намірний план здачі сільгосподарської продукції і хто не здавав сам, то в нього забирали силою все, що було знайдено. Ходили бригадами по доріжжю до сел, які були озброєні кулеметами, а також воїни протипали зброєю, шукаючи заповнення хліба. Таким способом був відібраний у селян хліб, не залишивши їм нічого для прожиття. Держі сільгоспозголювали кулаками, розкуркулювали і виселяли.

Мені запам'ятався такий випадок. Десь батько вилінув худ цуцену і поків до млина, щоб змолоти, доки хліба вже зовсім не було. Але на тій, в той час худу навідався голова сільради Овощенко і селом втрутився цуцену, недовільчися на те, що до сел у нас було 5 голодних дітей. Худу він дібав ту цуцену, так ми і не знали. Власно перед селянами не водили цуцену. Але, недовільчися на те, що ми були малі, але і то бачили, що в тісних, жоду ходів розкуркулювали поклали нові (чужі) діти.

Ось так і був визначений голод на селі. Весною 1933 року вже в більшості сімей не було нічого їсти, а і картоплі, буряків і інших продуктів.

Хліб пекли з полови, з луст (шелушіння).
Особливо страшно було їсти з просяної шелухи.
Ім єдиної тош (це був дітячий), буряк наварили.
Коли повилався зелень, то в основному перейшли
на зелень. Ми, в основному, рвали люцерну, сушили,
мобили і ели з цього пекла керті, що і заміняли
нам хліб.

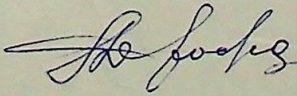
Моди були пухлі, коли як покладти. Були випадки,
що модина біде, зачепилась за буряк, впаде і вте-
біється не піднімається - смерть.

Але найбільше померло, коли повилався колос,
зерном колоси тина. Їх хитали, сушили, мобили
і разом з колосами (похованками) пекли керті. Бо
були моди, які не могли втриматися, щоб їсти похороху,
а падали і помирали. Був масовий випадок:
матині пекло такі керті. Сері були на таровнях,
в цей час заходили інші голови до хати, побачив їх
хватає в руки сікоти зліз і біжить з хати і їсть
їх пресо серцею.

Намши сім'єю від голодної смерті, спасло нас, що
була добра корова, яку ми катили під дотамом в
хаті, щоб бандити не вкрали. Дві рази питались
її вкрасти, але тат і не посміли залізти в хату, бо
батько сидів в громадському в'язку у в'язках.
МВД по розуму банд і думали, що в нього в наган.
Мені найбільше заманивало голод весни 1933 року.
Хоча ми і були в когосі, але не мавши голод і кал.
Когосово когоси набрав силу і вте в 1934 році хоча
і був ще голод, але не мавши мало вист, значна частина
сім'ї мала хліб, хоча і не пухлий як, але вист вист
чим його замінили. А з 1935 року тини вже наладилася.

4. Документів про той час у мене немає ніяких,
записавшись лише один випадок що ми сиділи в
роті.

5. Найпроцвіли свіжого тині часті ліз були кривоманна
Олександр Трохимович, який на той час був літучим,
потім на різних посадах, керував і селом і когосом.
Але йому вже за 90, то не маю, як він на це вгадає.

Інвентар 1989 року.

245712
Судебна обласна
Бухгалтерія райо-
ну
с. Успенко
вул. "40 років Жовтня", 5.

4.

ПРИМІРНА АНКЕТА СВІДКА ГОЛОДУ НА УКРАЇНІ В 1932-1933 р.р.

1. Прізвище, Ім'я та по батькові.
2. Короткі біографічні дані /рік народження, освіта, місто роботи, державні нагороди і т.д./
3. Опис подій 1932-1933 років, ввідком або учасником яких Ви були:
 - де Ви знаходились?
 - Ваше основне заняття/робота/
 - ознаки наближення голоду,
 - найбільш тяжкий період,
 - наслідки,
 - діяльність органів влади і громадських організацій по ліквідації голоду і його наслідків,
4. Якими особистими документами про той час володієте /археологія, спогади, листи, щоденники, фотографії/. Чи змогли б Ви передати їх на державне зберігання в державний архів Сумської області?
5. До кого із свідків тих подій радили звернутися для повнення матеріалів?

Дата 4.05.89

Підпись

Адреса: С. Упенко
ул. Гоголя 21

1. Корнай Ренна Андріївна
2. Народилась, жила і працювала в Упенці.
1909 рік. Ніде не вчилась.
- 3
 - в Упенці,
 - жодним у нас
 - невротичай, засука
 - 1933 рік весна.
 - поміряв багато людей від голоду, голоду.

різних захворювань;

— завозили з інших міст хліб, сіль, цукор.

4. Нема нічого.

5. Зверталися до голови комісії за допомогою.

Весною ходили на поле збирали тільки картоплю і тир. Тільки бленці. Стали довгий час у термі щоб керити бухгалтеру хліба

Анкета свідки голоду на Україні⁵
в 1932-1933рр.

1. Косовська Анастасія Тавришівна.
2. 14 лютого 1918р. Неосвіжена.
3. Працювала в колгоспі на збиранні буряків в ланці. Знаходився в селі Успенке. Була велика нехватка продуктів харчування. Особливо тяжко було навесні, коли їли тільки злиму картошки. Люди були опухлі. Органи влади не допомагали людям. Збирали на податки все останнє, що було у селян.
4. Документів чи фотографій не маю.
5. Косовський Віталій Іванович.

Дата: 5.05.89р.

Адреса: с. Успенке
вс. Шкільна, 14.

Підпис: Косовська.

ПРИМІРНА АНКЕТА СВІДКА ГОЛОДУ НА УКРАЇНІ В 1932-1933 р.р.

1. Прізвище, Ім'я та по батькові. *Миргородський Вас. Вас.*
2. Короткі біографічні дані /рік народження, освіта, *1922, вища*
місце роботи, державні нагороди і т.д. / *пенсіонер, орден м.д.*
3. Опис подій 1932-1933 років, свідком або учасником яких Ви були:
- де Ви знаходились? *в с. Успенні Буринського р-ну Сум. обл.*
- Ваше основне заняття/робота/, *учень*
- ознаки наближення голоду, *забирали худобу, про-*
- найбільш тяжкий період, *заклади і посівний ма-*
теріал. 1932-1933 роки
- наслідки, *їли траву, несли, дров'яну кору*
- діяльність органів влади і громадських організацій, *намірами*
по ліквідації голоду і його наслідків,
4. Якими особистими документами про той час володієте /акто-
біографія, спогади, листи, щоденники, фотографії/. *Доку-*
Чи змогли б Ви передати їх на державне зберігання в *ментів*
державний архів Сумської області? *немає.*
5. До кого із свідків тих подій радили звернутися для по-
певнення матеріалів?

Дата *9 квітня 1989 р.*

Підпись *Ваш*

Адреса:
с. Успенко
Буринський р-н.
Сумська область.
Вулиця 40-років
Перемоги.

ПРИМІРНА АНКЕТА СВІДКА ГОЛОДУ НА УКРАЇНІ В 1932-1933 р.р.

1. Прізвище, Ім'я та по батькові.
2. Короткі біографічні дані /рік народження, освіта, місце роботи, державні нагороди і т.д./
3. Спис подій 1932-1933 років, звідком або учасником яких Ви були:

- де Ви знаходились? в с. Уширка
- Ваше основне заняття/робота/, працював обліковцем в колгоспному радгоспі.
- ознаки наближення голоду,
- найбільш тяжкий період,
- наслідки,
- діяльність органів влади і громадських організацій по ліквідації голоду і його наслідків,

4. Якими особистими документами про той час володієте /автобіографія, спогади, листи, щоденники, фотографії/. Чи змогли б Ви передати їх на державне зберігання в державний архів Сумської області? — нема

5. До кого із свідків тих подій радили звернутися для підтвердження матеріалів?

Дата 26.04.1983р

Підпис Рапоць

Адреса: с. Уширка
Буринського р-ну
Сумської обл.

Був створений комітет, які забирали все худ. Здали, що мали і всеодно вимагали, щоб здавали худ вивозили, худу ніхто не знав. Люди говорили різне. Були гупки, що просило перевезти в рідну. Забирали не тільки худ, а всі продукти, які були, навіть іноді.

В 1933 рік - нещасливий період.

Люди вмирали на ходу. Ідеї
вирішено, шодет не видно, ані
дур'єм в зріст людини. В дур'єм
вмирали люди. Вмирали сім'ї.
З дур'єму варени і нех, хто
некми тапони з лободі. Ізучили
аж в Московську область міняли
на продукту (м'ясом одел, табак,
в кого було золото) не питали
в дмб, чи нема - дається. Комісії
заохочували, та не хотіли старе-
мих. Люди мотили, падали
їм хаті. Допомогти ніхто не
було. Черпали нового вронного.
Зерно ще зеленіли сущими, мо-
лоди не терзали. В кого була
пугли мовчима - забили -

8.

Трилірна анкета свідка голоду на Україні в 1932-1933рр.

1. Прізвище, ім'я та по батькові:

Ткаченко Іван Семенович.

2. Хронологічні дані:

рік народження: 1918р;

освіта: 7 класів;

місце роботи: (різнорідний) пенсіонер.

державні нагороди: медалі Війскової Вітчизняної війни, які давали інвалідам війни.

3. Стис повість 1932-1933 років, свідком або учасником яких Ви були:

- де Ви знаходились?

В селі Чопенка.

- Ваше семейне заняття (робота).

Ходив у школу, приймав участь у громадській роботі по викачці хліба. Хотен семейство був ^{уникалом}.

- основні надбуження голоду

Під час викачки хліба нас, як юних мінерів і комсомолів заставляли ходити колоннами по селу і кричати: „Гурчимо здріб хліб державі!“ Організовували комісії по викачці хліба, вивішали учнів у цю громадську роботу. Коли не було зерна, в людей забирали все:

майно, одяг, худобу..., замешаючи цим самим їх на кождну смерть, не дивлячись ні на що. На людей таке накладали великі намети. Все це і привело до голоду 1932-1933рр. В колгоспах хліба таке майже не давали: зор. не трудодень. Люди ходили пухлі і голодні.

- найбільш тяжкий період.

Найбільш тяжким періодом був 1933р.
люди, рятуючись від голодної смерті, робили
свіртину, бурякове масло, шини маз - сушили,
терли в ступах і пекли хліб.

- наслідки

смерть на ходу, ходили пухлі, худі, голодні.

- діяльність органів влади і громадських
організацій по ліквідації голоду та
його наслідків.

Органи влади не звертали на це ніякої
уваги: хліб ніде не продавався, його ніде не
давали. А люди падали нового зростом. І
діставалися земельні каски в яких потували
з їх хліб, і їли його. Багато з них від
цього померли.

4. Якими особистими документами про
той час володіє (автобіографіє, спогади,
листи, цитатники, фотодокументи) Чи змогли
б ви передати їх на державне зберігання
в державний архів Сумської області?

Німа нічого.

5. До кого із свідків тих подій бачили
звернутися для пошуку матеріалів?

До старих людей.

Дата: 1.05.1989р.

Підпис: Мокенко.

Адреса: с. Успенко

вулиця Покровська 127.

ПРИМІРНА АНКЕТА СВІДКА ГОЛОДУ НА УКРАЇНІ В 1932-1933 рр.

1. Прізвище, ім'я та по батькові. *Червоник Іван Іванович*
2. Короткі біографічні дані /рік народження, освіта, *с. Чепенка, 1916,*
місто роботи, державні нагороди і т.д. /*включені „Товариство Ангела“*
3. Опис подій 1932-1933 років, відомо або учасником яких Ви були:
 - де Ви знаходились? *в с. Чепенка*
 - Ваше основне заняття/робота/, *тимчасово кустарем.*
 - ознаки наближення голоду, *з села вивезли хліб.*
 - найбільш тяжкий період, *у 1933р.*
 - наслідки, *люди вмирали на ходу*
 - діяльність органів влади і громадських організацій по ліквідації голоду і його наслідків,
4. Якими особистими документами про той час володієте /*листки*
біографія, спогади, листи, щоденники, фотографії/. *Німа.*
Чи змогли б Ви передати їх на державне зберігання в державний архів Сумської області?
5. До кого із свідків тих подій радили звернутися для підтвердження матеріалів? *Мироненко Євген Євгенович.*

Дата

Підпис

Адреса:

101

ПРИМІРНА АНКЕТА СВИДКА ГОЛОДУ НА УКРАЇНІ В 1932-1933 р.р.

1. Прізвище, Ім'я та по батькові.
2. Короткі біографічні дані /рік народження, освіта, місце роботи, державні нагороди і т.д./
3. Опис подій 1932-1933 років, звідком або учасником яких Ви були:
 - де Ви знаходились?
 - Ваше основне заняття/робота/
 - ознаки наближення голоду,
 - найбільш тяжкий період,
 - наслідки,
 - діяльність органів влади і громадських організацій по ліквідації голоду і його наслідків,
4. Якими особистими документами про той час володієте /автобіографія, спогади, листи, щоденники, фотографії/. Чи змогли б Ви передати їх на державне зберігання в державний архів Сумської області?
5. До кого із свідків тих подій радили звернутися для повнення матеріалів?

Дата 4.05.89 р.

Підпись *Майор*
 Сумська обл.
 Адреса: Буринський р-н.
 с. Чепенка
 ул. Центральна

1. *Миротюк Анна Тимоморівна.*
2. *15 січня 1906 р., робила на колгоспному полі.*
3. *- в знаходилась в селі Чепенка.*
 - Чобрика в ротаю.*
 - Гнетний період - весна - літо. 1933 рік.*
 - Заууса, невротай.*
 - В 1932 - 1933 рік багато померло від голоду. З котрої сім'ї померло котрий в третій колосік.*
 - Завозили з друзів сіл - хліб, сіно, цукор.*

В той час їм зійшло, мисляючи, отже,
машину, в машині певної марки, дурни, віри.

4. Немає нічого.

5. Звертаючись за допомогою до голови
команди.

ЗАВІРЯЮЧИЙ НАПИС

В даній справі пронумеровано 10 аркушів

(десять)

«13» липня 2001

Посада головний спеціаліст

Підпис

Л. Кузьменко